

Contribució a la Flora Balear

IX

Addicions i correccions

per

LLORENÇ GARCÍAS I FONT

Inspector Farmacèutic d'Artà, Mallorca

Herman KNOCHE, en la seva «Flora Balearica» (1921-1922), el treball de conjunt més complet sobre la nostra flora, esmenta una sèrie d'espècies mencionades per autors anteriors a ell l'existència de les quals a les Balears posa en dubte i assenyala la conveniència de comprovar-la. Ara bé, moltes d'aquestes espècies van sortint de llur amagatall trobades per botànics posteriors, els quals, o bé tresquen més arreu pels nostres camps o tenen la sort de caure en llur camí sobre la mata o petit nombre de mates que moltes vegades són les úniques que es troben. Així, de *Pistacia Terebinthus* L. n'hi ha un sol exemplar femení a una represa de les roques, uns 50 m. part d'amunt del Gore Blau, i encara amagat sota una petita alzina que el fa més difícil de veure; segurament és el que trobà CRESPI. Els P. P. dels S. S. C. C. de Lluc n'han observat dos o tres peus al Puig de Maçanella.

Alchemilla arvensis Scop. — L'he trobada entre Almalluc i Cúber i al camí i conrament vora la casa de Cases Noves, a Lluc; BIANOR la cita dels camps entre el Coll de Sóller i el Teix de Valldemosa.

Alisma ranunculoides L. — És freqüent al Torrent d'Artà.

Gladiolus segetum Gawl. — És estrany que no la veiés KNOCHE, tan abundant com és en els conreus; té llavors piriformes. En canvi, el *G. illyricus* Koch, de llavors alades, s'estén per les garrigues.

Ajuga Chamaepitys Schreb. — Pere PALAU l'ha retrobada a la pineda de Son Muntaner, a Palma.

Galium palustre L. — Abunda al Torrent d'Artà, al juliol, agost i setembre.

Quercus coccifera L. — No fa molts anys era més abundant a Mallorca; ençà i enllà queden redols que no ha convingut encara a l'home destruir en el seu afany de treure garrigues per tal de destinar terres al conreu; treball que a Mallorca s'ha fet en gran escala.

Plantas encara no citades a Mallorca

1. **Scolopendrium Hemionitis Lag. fma. lobatum Haracic.** — Escletxes de les roques a can Capellà, a l'Ermida d'Artà. Citada de Menorca per KNOCHE.

2. **Pinus sp.** — Als pinars que s'estenen des de les Coves d'Artà fins a sa Mesquida, ençà i enllà, hom veu alguns pins que, per la forma de la capçada, que recorda la del *P. Pinca*, pel color i per la fulla curta, són molt diferents del *P. halepensis*. Serà el mateix pi de fulla curta que PAU observà a Eivissa?

3. **Andropogon contortus L.** — Trobat per PALAU FERRER a les garrigues de Portopí i a Gènova de Ciutat.

4. **Paspalum vaginatum Sw.** — Abunda en els humits dels torrents d'Artà i s'estén als humits veïnats.

5. **Romulea Rolli Parl.** — Recollida fa anys a la torrentera del Millac, a Artà; està molt estesa pel llevant de Mallorca, i prefereix les terres dures, camins i torrenteres seques. Sembla que BARCELÓ la veié quan descriu la *R. Columnae* dient: «Segmentos exteriores del perigonio verdosos pero amarillentos en su base, los interiores, blancos o azulados». És el perigoni subdiscolor (sec. ROUY) de la *R. Rolli*.

6. **Romulea ramiflora Ten.** — Trobada per PALAU FERRER al Pont d'Inca, i la var. *contorta* collida per mi a Artà.

Les espècies de romúlea estan molt esteses a Mallorca, i sembla que són quatre les que viuen a la nostra comarca. MARÉS i VIRGINEIX trobaren al Verger la que cregueren *R. Linaresii* Parl.; encara no l'he poguda collir en flor. Al Cap de Pera, vora la farola, se'n troba una d'igual, que també he vist enguany a la Serra d'Alfàbia; té les fulles amb una retxa blanca al mig. A l'Herbari Bianor, núm. 1344, hi ha: *R. Linaresii* Gr. et G., «de sitios herbosos, Palma, 20-II-1912». També tenim en estudi una petita *Romulea* trobada aquest any, que sembla nova per a la ciència.

7. **Orchis Simia Lamk.** — A la garriga de ses Pastores, abans d'arribar a l'Hort, abunda en una extensió d'una quarterada, acompanyada per *Ophrys atrata*, *O. tenthredinifera*, *O. Bertolonii*, *O. speculum*, *Serapias lingua*, *S. parviflora* i *Aceras anthropophora*.

8. **Amaranthus muricatus Gillies.** — Trobat al Pont d'Inca l'any 1945, ha seguit la via fèrria que travessa Mallorca fins Artà.

9. **Rubus caesius L.** — Als marges de vora el camí, en els prats del Molí de Dalt, a Artà, el 28-V-1945; mai no m'hi havia fixat.

KNOCHE atribueix tots els rubus de Mallorca a aquesta espècie, i, francament, no m'explico una tal confusió. El que més abunda, i en les meves excursions l'he vist pertot, és el *R. ulmifolius* Schott (*R. rusticanus* Merc.; *R. discolor* W. et N.), de color verd fosc, turions drets, robustos, agullons iguals, també robustos, inflorescència piramidal,

gran, i fruits de moltes drupèoles; en canvi el *R. caesius* L. és de color verd clar; les fulles, de tres folíols, del mateix color a les dues cares, els turions dèbils, ajeguts, la inflorescència de poques flors, en corimbe, els agullons desiguals, i el fruit d'unes dues o tres drupèoles grosses. Com no el veié a Artà, on no hi ha cap vorera, bardissa, torrent i fins camps de conreu on no abundi?

10. *Poterium muricatum* Spach var. *stenolophus* Spach (*P. mauritanicum* Garcias, 1917).

11. *Medicago falcata* L. — A unes terres que en diuen sa Fita i sa Mareta. La vaig trobar per indicació de llur amo, Joan VERMELL, cultivador que en deia «herba de rel» (perenne).

12. *Oxalis tetraphylla* Cav. — Fa anys que creix en els prats del comellar que baixa de l'Hort del Brill; és una mala herba.

13. *Euphorbia Myrsinites* L. ssp. *Litardierei* F. Q. et Garcias, ssp. nova. *E. Myrsinites* Marés et Vig., Barceló, Porta et Rigo, Garcias, olim. — A specie differt: Foliis late obovatis vel suborbicularibus, apice rotundatis, non apiculatis, radiis inflorescentiae brevioribus, simplicibus vel breviter bifurcatis, seminibus laevibus ut in *E. corsica* Req. Fl. junio et julio. Hab. in rupestribus calcareis l. Coma dels Prats de Maçanella, ad 1.170 m. alt.

La dediquem de bon grat a M. R. de LITARDIÈRE, per haver vist primer que ningú que la planta mallorquina no correspon al tipus linneà.

14. *Orobanche speciosa* DC. — Sobre les faves; és una veritable plaga; les primeres notícies de la seva aparició a Mallorca són del 1932.

15. *Conyza Naudinii* Bonnet. — Freqüent a Artà i Capdepera, en torrenteres i llocs herbosos, IX-1933.

Plantes que vénen i altres que desapareixen

1. *Blechnum Spicant* Smith. — No l'he poguda retrobar; es conserva a l'Herbari BIANOR.

2. *Digitaria vaginata* Magnier. — És tan abundant que no podia passar desapercibuda als botànics que han passat per Artà.

3. *Helxine Soleirolii* Req. — Ni PALAU ni jo no l'hem poguda retrobar.

4. *Amaranthus muricatus* Gillies. — Al carrer de La Salle, al Pont d'Inca, a la mateixa porta de la residència dels Germans de les E. C., GARCÍAS, 1945; PALAU FERRER, en el Port de Palma, 1947. Estacions del ferrocarril, a Inca i Artà, 1948 i 1949. Si BIANOR no la veié hem de creure que encara no hi era.

5. *Nymphaea alba* L. — Ja no es troba a l'Estany de Na Borges, a Artà (Barc.); és a l'Herbari BIANOR procedent de sa Pobra.

6. *Medicago falcata* L. — Desapareixerà el dia, ja pròxim, que hom cultivi bé la petita finca on es troba.

7. *Linum maritimum* L. — WEYLER, sense indicar localitat; Torre de Canyamel, KNOCHE, GARCÍAS. Probablement WEYLER la trobà al mateix lloc; és a l'Herbari Bianor, amb el núm. 223, sense indicar localitat. No hi ha altres cites mallorquines; aquest any hom ha tret la garriga per destinar la terra a cultiu, i, per tant, d'aquí a un parell d'anys aquesta planta desapareixerà. Vivia conjuntament amb *Scheonus nigricans*, *Anagallis tenella*, *Chlora perfoliata*, *Hypericum tomentosum*, *Inula viscosa*.

8. *Hypericum Elodes* L. — A Na Vergunya d'Artà (BARCELÓ) no l'he poguda retrobar. A l'Herbari Bianor, amb el núm. 264, hi ha dos exemplars sense localitat, de 30-VI-1906 i 27-VI-1908.

9. *Anethum graveolens* L. — KNOCHE la cita per primera vegada i diu que cobreix els camps entre Manacor i Vilafranca de Bonany. Jo l'he vista cobrir els camps a Artà, son Cervera, Petra, Campanet, Binifaldó de Lluc i a Lluc mateix aquest any; com que BARCELÓ no fa esment d'ella, hem de pensar que al seu temps encara no hi era.

10. *Diotis candidissima* Desf.; Marés et Vig., Barceló, Bianor. — M'asseguren uns herbolaris que, degut a ésser molt estimada per a guarir certes dolències, l'han collida tan arreu que no se'n troba ni una petita mostra.

Noves localitats d'espècies rares

***Najas major* All.** — Omple l'Estany de Canyamel en els mesos d'agost i setembre.

***Carex rorulenta* Porta et Rigo.** — Abunda a tota la falda del Maçanella, a Comafreda.

***Allium vineale* L. fma. *compactum*.** — Dos únics exemplars a la garriga de sa Canova, VI-1948.

***Neottia Nidus-avis* Rich.** — Citada per primera vegada per RIVAS GODAY, de Lluc, l'hem trobada amb PALAU dins de l'alzinar de son Amer, també a Lluc.

***Delphinium pictum* Willd.** — Abunda a l'Alqueria Vella.

***Ranunculus monspeliacus* L.** — PALAU l'ha trobat al Pont d'Inca, l'any 1947.

***Papaver pinnatifidum* Moris.** — És freqüent als camps d'Artà.

***Malcolmia parviflora* DC. (*M. arenaria* Marés et Vig.).** — Abunda a les dunes de ses Pastores, a Artà.

***Matthiola sinuata* R. Br.** — Vora el mar, a l'arena de Cala Millor, a son Servera.

Neslia paniculata Desv. — Encà i enllà, entre els sembrats d'Artà.

Draba verna L. — Freqüent a les dunes del Rafal-Pai, a Artà, a 20 m. d'alt.

Spartium junceum L. — Mallorca no deu reunir les condicions adequades per al desenvolupament d'aquesta espècie; hom la troba prop dels jardins, una mica estesa vora el cementiri i la cimetera de Selva. A la Font del Noguer, en el camí de Lluç a Sóller, ja fa anys que n'hi ha una mata que no s'ha reproduït; l'Estret i la muntanya de la finca de ca s'Hereu de Valldemossa són les localitats més salvatges de Mallorca.

Genista acanthoclada DC. var. balearica (Porta et Rigo) Willk. (=var. *fasciculata* Knoche). — Els PP. de Lluç, en les seves recerques per la formació d'un herbari de Mallorca, trobaren aquesta gatova a dalt de la Coma dels Prats de Maçanella, a 1.170 m., al mateix lloc que l'*Euphorbia Literdierei* F. Q. et Garcias. Amb aquesta són quatre les localitats conegudes de *Genista balearica*: la clàssica, del Coll dels Coloms (M. et V.), on sempre l'he trobada, amb 26 matetes ben magres; la de l'Ofre (Marcos), la de sa Punta de sa Guarda, d'Alcúdia (Chodat), amb els millors exemplars, i la de la Coma, amb 36 mates.

Medicago lupulina L. — Encara que KNOCHE no la veïés a Artà, és abundantíssima la seva var. *glandulosa* Neilr.

Lotus Requiinii Mauri. — A son Morei i a l'Alqueria Vella d'Artà.

Lotus tetraphyllus L. fil. i la seva var. *artanensis* L. Chodat. — Abundent a la comarca de llevant.

Vicia lutea L. — Entre els sembrats, maig i juny.

Geranium lucidum L. — Aquesta espècie, tan abundant als llocs ombrívols de la serra de tramuntana, WILLKOMM la trobà al cim de l'Atalaia Freda (Atalaia Vella) d'Artà, on les cinc o sis matetes conegudes encara es conserven dins un cocó de la roca.

Polygala monspeliaca L. — Abundantíssima a les nostres pinedes.

Bifora testiculata DC. — Freqüent entre els sembrats d'Artà, a l'abril i el maig.

Bupleurum Barceloi Coss. — A l'Atalaia Moreia d'Artà, en les esclètxes de les roques verticals.

Bunium Bulbocastanum L. — Trobada als Olors i a l'Heretat.

Monotropa Hypopithys L. — Amb PALAU la trobarem a l'alzinar de son Amer, de Lluç.

Cirsium lanceolatum (L.) Scop. — Abunda a les torrenteres dels estanys de Na Borges i Canyamel; s'hi troben exemplars de 3'60 m. d'alçària, i comença a florir quan ho acaba de fer el *C. crinitum*, amb el qual està mesclat.

Cites equivocades

Equisetum limosum L. — GARCÍAS, en Butll. Inst. Cat. d'Hist. Nat., 1919, p. 117.

Carex gracilis Curt. (*C. acuta* Fr. var., Barceló). — D'Artà no l'he poguda trobar. És que va ésser confosa amb la *C. hispida* Willd.?

Arum maculatum L. — Artà, GARCÍAS, l. c., p. 43.

Narcissus radiatus Red. — Capdepera, GARCÍAS, l. c., 1919, p. 15.

Ophrys grandiflora Ten. — GARCÍAS, l. c., 1917, p. 121.

Serapias cordigera L. — GARCÍAS, l. c., p. 121.

Ranunculus acris i **R. repens**, citats per mi, són *R. macrophyllus* Desf.

R. nodiflorus L. — GARCÍAS, l. c., 1905, p. 40.

R. Flammula L. — GARCÍAS, l. c., 1907, p. 17, és *R. ophioglossifolius* Willd.

R. nemorosus raça **aureus** i **Amansii**, d'Artà, l. c., 1917, p. 114.

Silene nicaensis All. — Capdepera, GARCÍAS, l. c., 1907, p. 18.

Rhamnus balearicus Willk. — GARCÍAS, l. c., 1917, p. 116, és *Rhamnus Ludovici-Salvatoris* R. Chodat var. *Garcia-Fontis* Lucie Chodat, 1924.

Sisymbrium Sophia L. — Artà, WILLK. No l'he vist mai.

Euphorbia Gayii Salis. — MARÉS et VIG.; GARCÍAS, l. c., 1917, p. 121, és *E. Maresii* Knoche.

Viola odorata var. **inodora**, GARCÍAS, l. c., 1917, p. 115; i **V. alba fma.?**, l. c., 1923, p. 92, així com la violeta de flors blanques («flore albo») GARCÍAS, in Lucie CHODAT, Thèse de Geneve, 1924, p. 84, són *Viola hirta* L.; no hi ha flors blanques.

Anchusa undulata L. i **Echium vulgare L.**, d'Artà, l. c., 1919, p. 114, i 1905, p. 42.

Thymus vulgaris L. — CAMB. !, MARÉS et VIG. (cf. KNOCHE), d'Artà, no l'he vist mai; segurament el confongueren des de lluny amb *Teucrium majoricum* o altres, que són abundantíssims.

Ridolfia segetum Moris. — Artà, GARCÍAS, l. c., 1923, p. 96; confosa amb *Anethum graveolens*.